

Česko a Slovensko: Promrhaný potenciál desítek tisíc dětí a mladých cizinců vytváří ztracenou generaci

Tisková zpráva | 5. 6. 2026

Odborníci ze SR a ČR v Bratislavě **představili návrhy na zlepšení začleňování a jazykové přípravy dětí a mladých cizinců v českém a slovenském školství.** Současný systém podpory dětí s odlišným mateřským jazykem v obou zemích totiž vykazuje závažné systémové nedostatky, a tisíce dětí tak zbytečně propadávají síti podpory.

„Nechceme, aby o budoucnosti dítěte rozhodovalo to, jak rychle se naučí slovensky, ale jeho schopnosti, talent a sny,” — učitelka ze základní školy v Bratislavě.

Kvůli chybějící dlouhodobé strategii a nedostatečné koordinaci dochází k **mrhání talentem a potenciálem dětí**, které jsou z důvodu jazykové bariéry a dalších systémových překážek znevýhodněné zejména při přechodu na střední školy. **Počet dětí s cizí státní příslušností roste** v obou zemích podobně – za 4 roky válečného konfliktu na Ukrajině vzrostl skoro na **trojnásobek**:

Ukazatel	Česko	Slovensko
Žáci cizinci na ZŠ (nárůst během války od 2021/22 do 2025/26)	z cca 30 000 na 76 000 (2,5 × více)	z cca 4 700 na 13 900 (3 × více)
Aktuální počet cizinců celkem v MŠ, ZŠ a SŠ	120 000+ dětí	23 900+ dětí
Podíl cizinců z počtu žáků v ZŠ v hlavním městě	Praha 17 %	Bratislava 13 %

zdroj: CVTI, SR; META; MŠMT ČR

V Česku až **7 z 10 mladých lidí s migrační zkušeností ve věku 15–19 let není na střední škole** – u jejich českých vrstevníků je to pro srovnání jen 1 z 10.

Výzkum: dvě země, podobné slabiny

Předběžné výstupy z mezinárodního kvalitativního výzkumu slovenského **Centra vzdělávacích analýz** ukazují, že Česko i Slovensko se potýká s podobnými výzvami: nedostatečná a nepropojená data, nízká informovanost rodičů, nedostatečná jazyková příprava, absence podpory mezi základní a střední školou nebo přijímací a maturitní zkoušky, které fungují spíše jako bariéra na vstupu i výstupu ze středního vzdělávání. Česko na krizi reagovalo rychle a včas, ale v mnohém neobratně – Slovensko pozdě, ale odvážněji.

„Síť systémové podpory u nás existuje, ale její oka jsou příliš velká a tisíce dětí jí nenávratně propadávají. Nedokázali jsme se zcela přesunout od krizového řízení k dlouhodobé strategii,” řekla Martina Škrdlantová, vedoucí advokačního oddělení organizace META, s tím, že klíčový je pro Česko posun k dlouhodobě udržitelné koncepci podpory, která bude cílená a individualizovaná, postavená na zjišťování skutečných potřeb dětí, systémově koordinovaná a každému dítěti poskytne ve škole bezpečný prostor.

„V takto nastaveném systému by děti nebyly neviditelné – škola by jim nastavila podporu, kterou skutečně potřebují. Měly by ve škole své pevné místo a cítily se v ní přijaté a v bezpečí. Jejich hlas by byl slyšet, i když to zatím neumějí říct,” dodala Škrdlantová.

Dobrá praxe už existuje

Že to jde, dokazují konkrétní příklady z obou zemí.

Slovenská expertní organizace **Inklucentrum – Centrum inkluzívneho vzdelávania** – nedávno oceněná mezinárodní cenou **SozialMarie** – pomáhá s integrací cizinců v Bratislavě od začátku války na Ukrajině. Ve spolupráci s CPP Bratislava III. rozběhla na školách psychosociální podporu pro děti z Ukrajiny, s městem Bratislava model městského inkluzivního jazykového centra s učebnicemi a kurzem pro učitele a společně s NIVAM (obdoba českého NPI) spustila první dvě pokusné adaptační třídy na bratislavské ZŠ K. Brúderovej.

„Nechceme, aby o budoucnosti dítěte rozhodovalo to, jak rychle se naučí slovensky, ale jeho schopnosti, talent a sny,” řekla novinářům učitelka slovenštiny jako druhého jazyka **Alexandra Alexander** z bratislavské základní školy, která má až 21% podíl žáků cizinců. *„Komplexní podpora má smysl jen tehdy, když se partneři v regionech navzájem znají a sdílejí data i cíle,”* doplnil **Lukáš Vlček**, ředitel Krajského centra vzdělávání z Plzně.

V Česku nabízí **Krajské centrum vzdělávání** v Plzni obdobně jako **META** v Praze již několik let roční kurz v rozsahu až 1 000 hodin a letní kurzy pro budoucí středoškoláky, metodické vedení učitelů i síťování partnerů

v regiónoch. Inklucentrum a META prosazujú systémové zmeny vo vzdelávacej politike a realizujú advokačnú činnosť.

Organizácia **META** sa priamo i systémovo podpoře detí s odlišným materiským jazykom venuje už 20 let. Vytvorila a spravuje informačný a metodický portál pre školy **Inkluzívni škola**, informačný servis pre rodičov detí s migračnými skúsenosťami **Do školy spoločne** a pred týždňom vydala už tretí diel učebnice češtiny ako druhého jazyka pre mládež **Levou zadní**.

Závěry a klíčová systémová doporučení

Analytik **Michal Rehůš** z Centra vzdelávacích analýz z rozhovorů s experty v rámci výzkumu realizovaného v projektu *Podpora ukrajinských dětí v integračním procese v školách na Slovensku a v České republice* v obou zemích předběžně identifikoval pět průřezových opatření, která mohou výrazně podpořit úspěch dětí:

1. **Propojit databáze a najít děti.** Spojit data ministerstev vnitra a školství, zpřístupnit je samosprávám a školám a cíleně informovat rodiče, aby žádné dítě nezůstalo mimo systém.

2. **Podporu nárokovat a zajišťovat podle jazykové diagnostiky, ne podle občanství nebo délky pobytu.** Diagnostika při nástupu do školy a v průběhu vzdělávání jako základ pro nastavení podpory.
3. **Zajistit jazykovou přípravu povinně na každé škole.** Vyšší intenzita a kvalita (kvalifikovaní vyučující, adaptační třídy ve školách či clusterech, jak navrhuje slovenský model), více hodin jazykové výuky a psychosociální podpora v mateřském jazyce.
4. **Přizpůsobit přijímací a maturitní zkoušky.** Zavést testy z češtiny a slovenštiny jako druhého jazyka či státní jazykové zkoušky podle jazykové úrovně žáka, jazykově upravit testy z matematiky pro všechny uchazeče, sjednotit možnosti navýšení času nebo pomůcek.
5. **Přidat podporu před vstupem na střední školu.** Zavést nultý ročník jako intenzivní přípravu ke studiu na střední škole a kariérovou podporu, aby se mladým lidem nezavírala cesta k maturitním oborům.

České a slovenské expertní organizace vyzývají rezorty školství a relevantní státní instituce, aby navýšily investice do navrhovaných systémových opatření – výzkumy opakovaně potvrzují, že investice do vzdělávání dětí s migrační zkušeností se státu vrací mnohonásobně na daních a odvodech.

Organizace:

- Inkluentrum | www.inkluentrum.sk
- Krajské centrum vzdělávání | www.kcv.cz
- Centrum vzdelávacích analýz | www.vzdelavacieanalyzy.sk
- META | www.meta-ops.cz

Kontakt pro média:

- ČR: Martina Škrdlantová | martina.skrdlantova@meta-ops.cz | +420 608 584 665
- SR: Anežka Palajová | anezka.palajova@inkluentrum.sk | +421 951 030 720

Odkazy:

- **Tisková zpráva SR**
- **Kompletní videozáznam** (zdroj: Inkluentrum)
- **Fotogalerie** (zdroj: Inkluentrum)